

ESKİDEN YENİYE NEO-KLASİK SENTEZ: BİR LİTERATÜR TARAMASI

Prof. Dr. Erhan Yıldırım
Çukurova Üniversitesi
İ.İ.B.F.

Arş. Gör. Selim Çakmaklı
Çukurova Üniversitesi
İ.İ.B.F.

Arş. Gör. F. Özlem Özkan
Çukurova Üniversitesi
İ.İ.B.F.

Özet

Bu çalışmada, makro iktisatta son yüzyılda oluşan belli başlı teorik gelişmeler özetlenmiştir. Ekonomide yaşanan krizler her dönemde iktisat teorisine hakim anlayışın sorgulanmasına yol açmıştır. Keynes'in Genel Teori'sinin yayımlanmasından günümüze kadar makro iktisatta eski ve yeni Neo-Klasik Sentez olarak adlandırılan iki oydaşma oluşmuştur. Her iki sentez de kapitalizmin yaşadığı yapısal krizler sonrasında eleştiri konusu olmaya başlamışlardır. Bu çalışmanın amacı eski ve yeni Neo-Klasik Sentez'in krizler karşısındaki yetersizliğini, bu iki sentezin ana argümanları üzerinden anlamaya çalışmaktır.

Anahtar Sözcükler: Keynes, neo-klasik sentez, para politikası, kriz, makro iktisat

From Old to New Neoclassical Synthesis: A Literature Review.

Abstract

In this study, the major theoretical developments in macroeconomics in the last century are summarized. The crises in the economy in every period have led to questioning of the dominant theory in economics. Following the publication of The General Theory by Keynes, two consensuses which are called old and New Neoclassical Syntheses have been formed. Both syntheses become subject of criticism after structural crises of capitalism. This study is an attempt to understand the inability of old and the New Neoclassical Syntheses against crises, through main arguments of these two syntheses.

Keywords: Keynes, neoclassical synthesis, monetary policy, crisis, macroeconomics

Eskiden Yeniye Neo-Klasik Sentez: Bir Literatür Taraması

Giriş

Kapitalist sistem 20. Yüzyıl içerisinde iki uzun dönemli yapısal kriz yaşamıştır. Her iki kriz döneminde de başat olan iktisat kuramları, krizi öngörememeleri ve mevcut krizi doyurucu bir biçimde açıklayamamaları nedeni ile sorgulanmışlardır. Bu kuramlara yöneltilen eleştirilerin giderek bütünleşmeleri ile yeni kuramlar ortaya çıkmıştır. Köymende (2007) iktisat teorisinin, kapitalizmin değişik evrelerine açıklama getirmek amacıyla geliştirildiğini ve dünya çapında her krizin, yeni iktisat teorilerine ya da yeni yönelişlere yol açtığını belirtmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar olan süreçte, kapitalist dünya ekonomisi istikrarsız bir yapı göstermiştir. Bu dönemde, başta İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, tüm gelişmiş kapitalist ülkelerde işsizlik oranları yükselmiştir. Yaşanan kriz “büyük bunalım” olarak adlandırılmış ve sistemin kendi haline bırakıldığında tam istihdam dengesine ulaşacağı yönündeki klasik argümana duyulan güven krizle beraber ortadan kalkmıştır. 1929 Büyük Bunalımı'nı takip eden dönemde Keynes'in İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi (*The General Theory of Employment, Interest and Money*) isimli kitabı yayımlanmış ve kitapta öne sürülen görüşlerin formel biçimde ifade edilmesiyle bugünkü makro iktisadın temelleri atılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonunda dünya, sosyalist blok ve kapitalist blok arasında ikiye bölünmüştür. Bu süreçte, kapitalist dünya ekonomisinin yeniden nasıl inşa edileceği, temel tartışma konusunu oluşturmuştur. Marshall yardımları, Bretton Woods sistemi ve savaş öncesinde gerçekleştirilen teknolojik buluşların imalat sanayiinde kullanılmaya başlanmasıyla, dünya

ekonomisi yeni bir büyüme patikasına girmiştir. Bu dönem, kaydedilen büyüme oranları itibariyle dünya ekonomisinin altın yılları olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde özellikle makro iktisat içerisinde yaşanan kuramsal tartışmalar “Neo-Klasik Sentez” olarak adlandırılan bir oydaşmayı ortaya çıkarmıştır. Neo-Klasik Sentez, Keynesyen öğeler ile Neo-Klasik öğeleri bir araya getirmiş ve 1970’lerin sonuna kadar uygulanan iktisat politikalarına kuramsal destek sağlamıştır.

1968 yılında, dünya ekonomisinde İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan ve kapitalizmin altın çağı olarak adlandırılan dönemin sona ermekte olduğuna dair veriler ortaya çıkmaya başlamıştır. Buna rağmen Samuelson, ekonomideki dalgalanmaların kontrol altına alındığını ifade ederek, 4 Kasım tarihli Newsweek Dergisi’ndeki haftalık yazısında şu ifadeleri kullanmıştır:

“Ekonomik sistemimiz, en iyimser uzmanların kehanetlerini bile geride bırakan bir başarıya ulaşmıştır. Yeni ekonomik yaklaşım ve uygulamalar, etkinliklerini gerçekten kanıtlamıştır. Wall Street de, 92 aydır hep artan cirolar elde eden esnaf takımı da, okullarda çocukların boy ve kilolarını ölçen ve iki nesil arasındaki serpilme açısından göze batan farkı gören hastabakıcılar da, Kremlin’deki ABD uzmanları da bunun farkındalar.

Kim kalmıştır, bu olguyu görmeyi reddeden? Ortodoks maliye prensiplerine sıkı sıkıya bağlı kalmış olanlar gerçeği elbette yadsımaktadırlar... Ve de “yeni sol” takımı: Onlar hiçbir zaman öğrenemedikleri ve bilmek de istemedikleri şeyleri, muhakkak şimdi de göz ardı edeceklerdir.”(Aktaran Magdoff ve Sweezy,1983)

1960’ların sonuna doğru, kapitalizmin altın çağının sona ermesi ile birlikte, toplumsal uzlaşa da ortadan kalkmıştır. Bu dönemde kitlesel üretimin tıkanması, Vietnam Savaşı, Bretton Woods sisteminin çözülmesi ve petrol şoku gibi etkenler de krizi tetiklemiştir. Neo-Klasik Sentez’in 1970’li yıllarda yaşanan krizi öngörme, açıklama ve krize karşı politika üretme konusunda yetersiz kalması, iktisatçıları yeni arayışlara yöneltmiş ve Neo-Klasik Sentez etrafında oluşan oydaşma sona ermiştir. Bir anlamda 1970’lerdeki ekonomik kriz ile iktisat kuramındaki kriz çakışmıştır. Oydaşmanın sona ermesi ile iktisat alanındaki çalışmalar ayrılık konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmalar, bir taraftan piyasaların sürekli dengede olduğu, ekonomik birimlerin optimal ve rasyonel davranışlarda bulunduğu varsayımlarına dayanan Yeni Klasik İktisat ve daha sonra Reel İş Çevrimleri Kuramı’nın; diğer yandan ise, Keynesyen İktisat’ı mikro ekonomik temellere oturtan Yeni Keynesyen İktisat’ın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yeni Klasik İktisat, Reel İş Çevrimleri ve Yeni Keynesyen İktisat anlayışları, makro iktisadın mikro temelleri konusunda çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Görünürde farklı, fakat dayandıkları temel açısından benzer olan bu üç iktisat okulu arasında 1990’ların ikinci yarısında

yeni bir uzlaşa ortaya çıkmaya başlamıştır. Yeni Neo-Klasik Sentez (Goodfriend ve King,1997) veya Makro İktisatta Yeni Oydaşma (Arestis ve Sawyer, 2008) olarak adlandırılan bu anlayış günümüzün yerleşik makro iktisat yaklaşımı haline gelmiştir.

Lucas (2003: 1), “makro iktisat” terimi ekonomik felaketlerin yeniden oluşmasını engelleyecek bilgi ve tecrübe bütününe tarif edecek anlamda kullanıldığında, depresyonların (çöküntülerin) önlenmesi sorununun çözüldüğünü ve makro iktisadın üzerine düşen görevi yerine getirdiğini ileri sürmüştür. Fakat Yeni Neo-Klasik Sentez ve bu senteze dayanan makro iktisat politikaları/modelleri, günümüzde yaşanan krizi teorik olarak anlama konusunda somut öneriler ortaya koyabilmiş değillerdir. Bu açıdan eski Neo-Klasik Sentez gibi eleştiri konusu olmaya başlamışlardır¹.

Teorilere, olayların açıklanması amacıyla geliştirilen, neden-sonuç ilişkisini ortaya koymaya yarayan, genel ve soyut kurgular olarak bakarsak, her teorinin temel görevi açıklama ve öngöründe bulunmaktır. Bu bağlamda, her iki sentezin de teorik açıklamalarının ve politika önerilerinin krizleri öngörme ve açıklama konusunda yetersiz kaldıkları görülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, eski ve yeni Neo-Klasik Sentez’in ana argümanlarını ve ortaya çıkış sürecini inceleyerek, bu yetersizliğin nedenlerini belirlemektir.

Bu çalışma giriş dışında beş bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde Genel Teori’den yola çıkarak “Keynes’in iktisadı” hakkında bazı genel açıklamalarda bulunulmuştur. Bu bölümde, kapitalist bir ekonominin tam istihdam dengesini gerçekleştirememesinin nedenleri Keynes’in katkıları bağlamında değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, Hicks’ten başlayıp sentezin olgulaşma dönemine kadar yapılan başlıca katkılar özetlenerek Neo-Klasik Sentez’in temel özellikleri verilmiş ve Neo-Klasik Sentez’in oluştuğu dönemdeki temel iktisadi tartışma konuları özetlenmiştir. Üçüncü bölümde, 1970’lerin ikinci yarısında Neo-Klasik Sentez etrafında oluşan oydaşmanın bozulması sonucu ortaya çıkan gelişmelerin ana hatları gösterilmiştir. Dördüncü bölümde, Yeni Neo-Klasik Sentez’in temel argümanları ve parasal politika konusundaki çıkarsamalarına yer verilmiştir. Bu bölümde de benzer biçimde döneme hakim olan temel makroekonomik konular Yeni Neo-Klasik Sentez çerçevesinde verilmiştir. Çalışmanın ana tartışma konusunu oluşturan sistemin denge veya dengesizliğe yönelimi, dinamik stokastik genel denge çerçevesinde özetlenmiştir. Ayrıca Yeni Neo-Klasik Sentez’e yöneltilen temel eleştiriler özetlenerek verilmiştir. Son bölüm ise sonuç yerine başlığı altında bir değerlendirmeden oluşmuştur.

---

¹Bkz: Hodgson (2009) ve Lawson (2009).

I-Keynes'in İktisadı

1929 Büyük Bunalımı, o güne kadar iktisat yazınında başat olan Neo-Klasik İktisat yaklaşımının sorgulanmasına yol açmıştır. Keynes'in İstihdam Faiz ve Paranın Genel Teorisi isimli kitabı iktisatta devrim olarak algılanmış ve modern makro iktisat kuramının başlangıcı olmuştur (Leijonhufvud, 1967: 3).

Keynes'in Genel Teori'si hakim Neo-Klasik İktisat anlayışını üç konuda derinden sarsmıştır (Lapavitsas, 2007); İlk olarak, Keynes Say Yasası'nın geçerliliğini reddetmiştir. Keynes'in Neo-Klasik İktisat anlayışını derinden sarstığı ikinci nokta paranın miktar kuramını reddetmesidir. Son olarak, Keynes'in, tarihsel zamanı tekrar iktisat teorisine döndürdüğü söylenebilir.

Keynes, kendinden önceki iktisatçıları, Say Yasası'nın geçerliliğine duydukları inançtan dolayı "Klasik" olarak adlandırmıştır. Say Yasası uyarınca, ekonomide her üretim aynı miktar gelir akımı yarattığından, kapitalist bir sistemde toplam arz toplam talebe eşit olacaktır. Ekonomide üretilen malların satılmadığı ve işçilerin geçerli ücret düzeyinde iş bulamadıkları (gönülsüz işsizliğin varlığı), yani toplam arzın toplam talebi aştığı bir durum söz konusu olamazdı. Herhangi bir sektörde dengesizlik ortaya çıksa bile, bu durum geçici olup kısa dönemde denge yeniden sağlanmaktaydı. Bir başka anlatımla, Say Yasası'ndan anlaşıldığı üzere; kalıcı, kendiliğinden ortaya çıkan kapitalist sisteme içkin krizler söz konusu değildir. Keynes ise kapitalist bir ekonominin genel durumunu eksik istihdam dengesi ile karakterize etmiş ve toplam talebin sistemli olarak toplam arzın gerisinde kaldığını göstermiştir.

Keynes'e göre (1967: 4), Klasik İktisat üretim ve değer kuramına ilişkin tezlerinde, genellikle istihdam edilebilir kaynakların farklı kullanım alanları arasındaki dağılımını, kullanılabilir kaynakların miktarını, doğal zenginliklerin boyutlarını ve sermaye birikimi konularını tanımsal olarak vermiş; fakat kaynakların gerçek istihdamını neyin belirlediğinin katıksız kuramını, ayrıntılı bir şekilde incelememiştir.

Keynes'e göre Klasik İktisat, istihdam konusunda iki temel ön kabule (konuta) dayanmaktadır (Keynes, 1967: 4); (i) ücretler işgücünün marjinal verimliliğine eşittir, (ii) veri miktardaki bir işgücü istihdam edildiğinde, ücretlerin faydası bu miktardaki istihdamın marjinal faydasızlığına (*disutility*) eşittir.² Bu ön kabullerden birincisi, işgücü talep eğrisini; ikincisi ise işgücü arz eğrisini belirlemekte ve bunların kesiştiği noktada denge istihdam

²Burada faydasızlık (*disutility*) bireyin minimum bir ücreti kabul etmesini engelleyen tüm nedenler olarak anlaşılmalıdır.

oluşmaktadır. Keynes, birinciyi kabul etmiştir. İkinciyle ilgili olarak ise Keynes (1967: 8), işgücü arzının reel ücretlerin bir fonksiyonu olmadığı durumda, Klasik İktisat'ın tüm savlarının ortadan kalkacağını ve istihdamın nasıl oluştuğu sorununun belirsizleşeceğini ileri sürmüştür. Gerçek yaşamda, normal olarak işçilerin, reel ücret yerine parasal ücretleri pazarlıklar sonucu sözleşmelerle belirlediklerini ve parasal ücretlerinin azalmasına tepki vereceklerini belirtmiştir.

Her arzın kendi talebini yaratacağı ve gönüllü işsizliğin olamayacağı varsayımlarına dayanan Klasik İktisat, ekonomik sistemin fiyat ve ücret esnekliğinin bir sonucu olarak tam istihdama ulaşma eğiliminde olduğunu varsaymış; işsizliğin, ücret ve fiyat katılığında kaynaklandığını ileri sürmüştür. İşgücü piyasasında eksik istihdam dengesini savunan Keynes ise, işgücü arz eğrisini analizine doğrudan dahil etmemiştir. Bunun yerine istihdam düzeyinin, toplam arz fonksiyonun efektif talep ile kesiştiği noktada oluşan dengeye göre belirleneceğini ifade etmiştir. Efektif talebin tüketim ve yatırımlardan oluştuğunu, bu nedenle de istihdam hacminin (i) toplam arz fonksiyonuna, (ii) tüketim eğilimine, (iii) yatırım hacmine bağlı olduğunu ve bunun da istihdamın genel kuramının özü olduğunu ileri sürmüştür (Keynes, 1967: 29).

Keynes, Klasik İktisat'ı, çıktının arz ve talep kuramını bir bütün olarak ele almadığı için de eleştirmiş ve efektif talep kuramının yüz yıldır göz ardı edildiğini ileri sürmüştür. İstihdam düzeyinin belirlenmesinde efektif talebe büyük önem veren Keynes, tüketim ve yatırım fonksiyonlarını ayrıntılı biçimde ele almıştır. Tüketim eğilimini etkileyen öznel ve nesnel faktörleri tek tek ele alıp inceleyen Keynes, temel belirleyicinin gelir olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yatırımlarla ilgili olarak, sermayenin marjinal etkinliği veya yatırım talebi eğrisini oluşturan Keynes, yatırım miktarının -yatırım talep eğrisi üzerinde- sermayenin marjinal etkinliğinin piyasa faiz oranına eşit olduğu noktada oluşacağını ifade etmiştir. Buradan hareketle yatırımların en önemli belirleyicilerinden biri olan faiz oranının genel teorisini oluşturan Keynes, faiz oranının likidite tercihi ve para arzı tarafından belirlendiğini ifade etmiştir (Keynes, 1967).

Keynes'in paranın miktar kuramını reddetmiş olması Neo-Klasik iktisat anlayışını sarstığı ikinci noktayı oluşturmuştur. Keynes'e göre ekonomik eyleyiciler sadece ihtiyat ve işlem amaçlı para talebinde bulunmaz, aynı zamanda spekülasyon amaçlı da para talep ederler. Bu nedenle para talebi, gelirin yanında faiz oranı ve beklentilere göre de değişmektedir. Spekülasyon güdüsünün varlığı, miktar teorisinin öngördüğü biçimde para arzı ile fiyat düzeyi arasındaki geleneksel bağlantıyı ortadan kaldırmıştır. Ayrıca, Say Yasası'nın reddedilmesinin ima ettiği üzere, kapitalist bir ekonomide efektif talep eksikliği ve gönülsüz işsizlik mümkünse, bundan yola çıkarak ekonomik

eyleyicilerin bir kısmının elde ettiği gelirin tümünü harcamadığı ve paranın bir kısmının gömüldüğü söylenebilir. Bu da satın alma gücünü bloke ederek, efektif talebin toplam arz fazlasını emecek ve işsizliği ortadan kaldıracak düzeye erişmesini engellemektedir (Lapavitsas, 2007).

Klasik İktisat, fiyat düzeyi ve iktisadi dalgalanmaların belirlenmesi ile ilgilenmiş; istihdam ve reel faktörleri belirlediği varsayılan faiz kuramı ile doğrudan ilgilenmemiştir. Keynesyen devrim, para kuramının ana konusunu değiştirerek istihdam düzeyini merkezi konuma getirmiş ve faiz oranının belirlenmesinin parasal bir sorun olduğunu ortaya atmıştır (Johnson, 1964). Böylece parasal ve reel sektörler arasındaki dikotomi sorunu da ortadan kalkmıştır.

Keynes, Neo-Klasik İktisat'ın ortadan kaldırdığı tarihsel zamanı geri getirmiştir. Bu da Neo-Klasik İktisat'ı sarstığı üçüncü noktayı oluşturmaktadır. Keynes'e göre iktisadi faaliyetler, geri döndürülemez tarihsel zamanda gerçekleşir ve bu nedenle iktisadi eyleyiciler geleceğe yönelik beklentiler oluşturmak zorundadırlar. Öte yandan beklentilerin oluşturulması yalnızca akılcı olmaz, her zaman psikolojik dürtüler de barındırır. Bu psikolojik öğeler Keynes'in yaklaşımında yaşamsal öneme sahip olmuştur (Lapavitsas, 2007).

Keynes, yatırım ve tüketimden oluşan efektif talep kuramını, toplumun psikolojisi veri iken, çıktı ve istihdam düzeyi yatırım miktarına bağlıdır şeklinde özetlemiştir. Yatırım kararlarını belirleyen faktörler, geleceğe yönelik beklentilerden ya da geleceğe bakış açısından etkilenmektedir. Geleceğin bilinemez olmasından dolayı yatırım kararları belirsizlik içermektedir. Bu nedenle belirsizlik konusu önemlidir ve dikkate alınması gerekmektedir (Keynes, 1967). Keynes Klasik İktisatçıları, analizlerinde sadece uzun dönemi ele aldıkları, üretim faktörlerinin veri olduğu ve diğer ilgili gerçeklerin aşağı yukarı kesin olarak bilindiği bir sistemle ilgilendikleri ve belirsizliği dışladıkları için eleştirmektedir.

Keynes Treatise isimli eserinde, yatırımcıların algılamalarını tartışırken bu algıların rasyonel hesaplamalar kadar psikolojiden de etkilendiğini vurgulamıştır. Yatırımın, 'hayvani eğilimler' dediği güdülerle yönlendirildiğini belirttiği Genel Teori isimli eserinde, konuyu daha da ileri götürmüştür. Yatırımcılar, beklenen bir kâr akışının mevcut değerini azamileştirmeye yönelik bir bakış açısıyla hareket edebilseler ve o ölçüde rasyonel davranabilseler de kararlarını dayandırmak zorunda oldukları ve her biri muhtemelen nadir özellikler içeren beklentiler söz konusudur. Yatırım kararları, bu kararların muhtemel sonuçlarına ilişkin kesin bir bilgiye çok sınırlı bir ölçüde dayanabilir. Bu nedenle, olasılık hesabı yatırım kararları analizine uygulanamaz ve psikolojinin güdümüne maruzdur (Laidler, 2008: 52).

Keynes (1967: 248-249) Genel Teori'yi şöyle özetlemiştir: Yeni yatırım oranını, sermaye varlıklarının her bir çeşidinin beklenen getirisi ile birlikte ele alındığındaki arz fiyatının ulaştığı düzeye kadar artıracak bazı teşvikler vardır. Bu düzeye ulaşıldığında, sermayenin marjinal etkinliği yaklaşık olarak faiz oranına eşit hale gelir. Diğer bir deyişle, yeni yatırım oranını sermaye malları sanayindeki fiziki arz koşulları, beklenen getiriye dair güven durumu, para miktarı ve likiditeye yönelik psikolojik durum belirlemektedir. Yatırımlardaki bir artışa tüketimdeki bir artış eşlik edecektir. Yatırım ve istihdam çoğaltanı (ilk yaklaşım olarak) eşit varsayıldığı takdirde, yatırım oranlarındaki bir artış istihdamda bir yükselmeye yol açacaktır. İstihdamdaki değişiklik likidite tercihinde değişme üzerinden para talebini etkileyecektir. Böylelikle, dengenin durumu bu akışlar (geri tepme) tarafından etkilenecektir. Fakat Keynes'e göre (1967: 298-299) sadece bu noktaları dikkate alarak bir yargıya varmak aldatıcı bir basitlik sağlayacaktır. Gerçekte olayları etkileyebilecek unsurların listesi sonlandırılmaz. Sadece likidite tercihi doğrusu para arzındaki artışın ne kadarının gelir ve ne kadarının endüstriyel çevrimde (bu da efektif talebin ne kadar arttığına ve bu artışın fiyat, ücret ve çıktı ile istihdam artışı arasında nasıl dağıldığına bağlıdır) soğurulduğuna bağlıdır. Bundan başka, sermayenin marjinal verimliliği doğrusu kısmen artan para miktarının gelecekteki parasal olasılıklarla ilgili beklentiler üzerindeki etkisine bağlı olacaktır. Son olarak çoğaltan, efektif talep artışının neden olduğu gelir artışının farklı tüketici sınıflar arasında nasıl dağıldığına göre değişmektedir.

Keynes (1967: 249-250), kapitalist sistemin göze çarpan bir özelliğinin çıktı ve istihdam cinsinden dalgalanmaya maruz kalırken, çok fazla istikrarsız olmadığı ve tam bir toparlanma ya da çöküş eğilimi göstermeksizin belirli bir süre normalin altı bir durumda bulunabileceğini belirtmiştir.

Keynes'in kapitalizmle ilgili temel kaygılarından birisi bilginin iyi koordine edilememesi ve bunun kaçınılmaz olarak verim ve istihdamda bozulmalara yol açmasıydı. Söz konusu koordinasyon sorunlarının tekrarlanması yol açtığı belirsiz gelecek karşısında, yatırımcıların akıbeti büyük ölçüde şansa bağlı olacaktır. Yatırımcılardan birisinin güven kaybı, diğer yatırımların değerinin erozyona uğramasına neden olabilir ve bu sistemde çöküşe yol açacak bir potansiyeli içerisinde barındırabilir. Keynes sistemin bir çöküntü potansiyeli taşımaya rağmen, bunun illa ki sistemde sürekli ve öngörülemez sapmalar yaşanacağı anlamına geldiğini düşünmemiştir. Yatırımcıların davranışları verimde ve istihdamda sapmalara yol açarken, Keynes'in en yoğun olarak ilgilendiği problem sistemin eksik istihdam düzeyine sapma olasılığıydı. Sistem bu eksik istihdam dengesine takılabilir ve süresiz olarak aynı dengede kalabilirdi. Keynes bunu İngiltere'de 1920'lerin sonlarını ve 1930'ları karakterize eden ağır durgunluğun en iyi açıklaması olarak görmüştür (Backhouse ve Bateman, 2008:19).

II-Neo-Klasik Sentez

Keynes'in Genel Teori'sinin yayımlanması ile birlikte ortaya çıkan yeni paradigma üzerine başlayan çalışmalar, "Keynesyen İktisat" adı altında homojen olmayan bir doktrinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu dönemde Neo-Klasik ve Keynesyen yaklaşımlar arasında hem kuramsal hem de pratik yönden yoğun tartışmalar yaşanmıştır.

Neo-Klasik Sentez'in ilk biçimi İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde şekillenmiş ve iki temel prensibe dayanmıştır. Birinci prensibe göre, bireylerin ve firmaların davranışları rasyoneldir ve standart mikro iktisat yöntemleri kullanılarak bu davranışlar incelenebilir. İkinci olarak, fiyatlar ve ücretler piyasaları derhal tam istihdam dengesine getirecek biçimde uyarlanamaz. Bu nedenle tam istihdam dengesine, parasal politikaların ve maliye politikalarının uygun bir biçimde kullanımı ile ulaşılabilir (Blanchard, 2008a).

Hicks'in 1937 yılında yayınladığı makalesinde ileri sürdüğü görüşler ve analiz biçimi Neo-Klasik Sentez'in biçimlenmesinde önemli rol oynamıştır.³ Hicks'e göre Keynes'in yaklaşımı Klasik İktisat'tan iki noktada farklılaşmaktadır: İlk olarak para talebi faiz oranına bağlıdır (likidite tercihi), ikinci olarak faizin tasarruflar üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Böylece klasik sistemin aksine, para miktarıyla belirlenen gelir değil, faiz oranıdır. Sermayenin marjinal verimliliği eğrisi dikey ekseninde faizin, yatay ekseninde ise yatırımın yer aldığı grafikte gösterilmekte ve likidite tercihiyle belirlenen faiz oranı yatırım miktarını belirlemektedir. Yatırım miktarı da çoğaltan üzerinden gelir düzeyini belirlemektedir. Daha sonra istihdam düzeyi, yatırım miktarı ve tüketim mallarına yapılan harcamaların hacmi tarafından belirlenmektedir. Bu sistem içerisinde tüketim eğiliminde ya da yatırım yapma isteğinde bir artış, faiz oranını değil istihdamı artıracaktır. Bununla beraber, Keynes, para talebinin tek bir değişkenle belirlenmediğini ve likidite tercihinin faiz oranı yanında gelirin de bir fonksiyonu olduğunu göz önüne almıştır. Hicks'e göre (1937: 152), bütün bunlara rağmen bu teori genel değil, Keynes'in özel teorisidir. Keynes'in Genel Teori'sinde tasarruf, sadece gelirin bir fonksiyonudur ve gelir yatırım denkleminde yer almamıştır. Gelirin yatırım denkleminde yer almamasının temel nedeni Keynes'in her şeyi ücret birimleriyle ölçmesidir.⁴ Böylece, sermayenin marjinal etkinliği doğrusu

³Hicks, John R. (1937), "Mr. Keynes and the "Classics": A Suggested Interpretation", *Econometrica*, 5 (2): 147-159. Ayrıca Bkz: Ek 1

⁴Tüketim fonksiyonunun istikrarlı olabilmesi için ücret birimleriyle ölçülmesi gerekir. Sadece parasal ücret oranı sabitse tüketim fonksiyonunu parasal terimlerle ölçmek uygundur.

sadece parasal ücretlerin düzeyinde bir değişim olduğunda değişmekte, gelirdeki diğer değişimlerin etkilerinin önemsiz olduğu kabul edilmektedir (Hicks, 1937: 156).

Hicks'in makalesi, bir anlamda Keynes'in teorisinin kısa ve yapay bir yeniden okunmasıdır. Beaud ve Dostaler'e göre (1995), Hicks'in makalesi bilinmeyen ve bilinemeyecek bir gelecek karşısında belirsizliği ve gelecekle ilgili beklentileri hesaba katmamıştır. Ayrıca, makalenin oluşturulduğu entelektüel yapı Genel Teori'ninkinden oldukça farklı ve temel amacı da denge koşullarını tanımlamak olması bakımından özel ya da kısmi bir okuma olarak görülmüştür.

Neo-Klasik Sentez'in Hicks'in açtığı yoldan gidilerek daha sistematik biçimde ifade edilmesi Modigliani tarafından yapılmıştır. Modigliani'ye göre (1944), Keynesyen teorisinin önemli bir başarısı, istek dışı işsizliğin varlığı ile uyumlu (tutarlı) ekonomik dengeyi açıklamasıdır. Ama bu sonuç likidite tuzağı dışında, likidite tercihinin değil, ücretlerin katılığı varsayımına dayanmaktadır. Ücretlerin katılığıyla beraber reel değişkenlerin denge değerleri parasal koşullar tarafından belirlenmektedir. Sabit ücretler ve veri teknik koşullar altında her parasal gelir düzeyine karşılık gelen bir denge istihdam düzeyi bulunmaktadır. Bu istihdam düzeyinin temsil ettiği denge düzeyinin tam istihdam dengesine denk düşmesi gerekmez ve zaten bunu garanti edecek bir ekonomik mekanizma bulunmamaktadır. Modigliani (1944) genel bir teoriyi, likidite tercihi, yatırım ve tasarruf fonksiyonu, mal piyasası dengesi, parasal gelir denklemi ve üretim fonksiyonu denklemleriyle ifade etmiştir.⁵ Neo-Klasik Sentez'in oluşumuna katkıda bulunan bu modelde, sabit olan nominal ücretler işgücünün marjinal ürün değerine eşit olacaktır. İşgücünün marjinal ürün değeri ücretlerden yüksekse, üretim ve istihdam artacak, artan üretim fiyatların ve işgücünün marjinal verimliliğinin azalmasına yol açacak ve bu süreç, sabit ücretler işgücünün marjinal ürün değerine eşit olana kadar sürecektir. Daha önce belirtildiği gibi, bu denge düzeyinin tam istihdam dengesine eşit olması gerekmemektedir. Böylece Modigliani, Neo-Klasik İktisat'taki miktar denklemini likidite tercihi ile ikame etmiş ve Keynesyen durumu ayırt eden nokta olan eksik istihdam düzeyini de ücretlerin katılığıyla açıklamıştır. Bu şekilde ifade edildiğinde Keynes'in teorisi genel değil, Klasik İktisat'ın özel bir durumuna indirgenmiş olmaktadır. Bu durum, kısa dönem dengeyi oluşturmaktadır. Para piyasasının dengede olması, kısa dönem dengenin koşuludur. Faiz oranı bunun sonucunda belirlenir, çünkü bu piyasada uyarılama anında gerçekleşir. Tasarruf yatırım eşitliği ise uzun dönem dengenin

---

⁵Bkz: Ek 1.

koşuludur. Ex-ante (planlanan) tasarruf-yatırım eşitliği anında sağlanamaz (Modigliani, 1944: 62).

Modigliani'nin makalesini takip eden yıllarda, iki özel durum olan likidite tuzağı ve yatırımların faizlere duyarsız olması halinde ücret esnekliği varsayımının dahi Keynes'in argümanlarını boşa çıkaramadığı biçiminde bir algılama oluşmuştur. Bununla beraber Don Patinkin, Pigou etkisini ve Keynes etkisini dikkate alarak, söz konusu özel durumlarda dahi Keynes'in ulaştığı sonuçları gözlemlemek için fiyatların ve ücretlerin katılığı varsayımının gerekli olduğunu göstermiştir (Scrapanti ve Zamagni, 1995:298).

Don Patinkin (1948), Keynesyen İktisat'ın gerçek katkısının ancak dinamik iktisat çerçevesinde anlaşılabileceğini ileri sürmüştür. Statik bir dünyada sabit para stoku ile birlikte fiyatların aşağı ve yukarı esnekliği tam istihdamı garanti etmektedir. Gerçek bir dinamik dünyada ise, bu politika ancak uzun bir dönem sonucunda tam istihdamı garanti edebilir; ya da deflasyona yol açabilir. Keynesyen İktisat tarafından ortaya atılan temel konu da dinamik sisteminin istikrarlı olup olmadığı; yani bir şok sonucunda sistemin kabul edilebilir bir zaman aralığında tam istihdam denge koşullarına dönüp dönemeyeceği sorundur. Keynesyen İktisat'ı ayırt eden en önemli noktalardan biri, sistemi tam istihdam dengesine geri götürecek otomatik bir mekanizmanın bulunmamasıdır. Diğer bir deyişle, Keynesyen İktisat ekonomik sistemin uzun bir zaman süresi için eksik istihdam dengesizliği durumunda olabileceğini iddia etmektedir (Patinkin, 1948:561-563).

Hicks ve Modigliani'nin modellerindeki mal, işgücü ve para piyasalarına bono piyasasını ekleyerek ve her bir piyasada denge koşulunu arz ve talep eşitliği ile tanımlayarak genel denge modeli içinde çözümleyen Patinkin (1965) fiyatları da modele eklemiştir. Para yanılığının olmadığı ve her piyasada fiyat esnekliğinin olduğu varsayımları altında bu model, ekonominin daima tam istihdam düzeyine yöneleceğini göstermesinin yanı sıra, paranın yansızlığı ve klasik dikotominin de geçerliliğini göstermiştir. Böylece Keynesyen eksik istihdam dengesi, bir özel durum olarak dahi kabul edilemez hale gelmiştir (Scrapanti ve Zamagni, 1995). İşsizlik bir dengesizlik olgusu olmalıdır. Bu, birçok insanın Keynes'in en önemli katkısı olarak belirttiği, içinde işsizliğin yer aldığı bir dengenin (eksik istihdam dengesinin) olabilirliği iddiasıyla çelişik bir durum ortaya çıkartmıştır (Backhouse, 2008: 32).

Böylece, kapitalist bir ekonomiye için dengesizlik ve kriz olgusunu kabul etmeyen (Neo-Klasik ilkelere sadık kalan) Sentez, Keynes'in Genel Teori'de geliştirdiği yöntemi bir çeşit teknik yenilikler olarak algılamış ve sahiplenmiştir (Dönmez, 2008). Neo-Klasik Sentez olarak adlandırılan bu yaklaşım, Scrapanti ve Zamagni'ye göre (1995), Keynes'in tüketim fonksiyonu ile ilgili görüşlerinin artırılması (rafine edilmesi), para ve enflasyon ile ilgili

görüşlerinin düzeltilmesi ve büyüme ve dağılım konusundaki görüşlerinin basitleştirilmesidir.⁶ Neo-Klasik Sentez, Neo-Klasik İktisat'la Keynesyen görüşlerin bağdaştırılabileceğinin ve Keynes'in kuramının nihai olarak Neo-Klasik İktisat'la tutarlı olduğu görüşünün ifadesidir (Arın, 1987:5).

Keynes'in para talebi ile ilgili teorisinin Neo-Klasik revizyonu üç amaç taşımaktadır; ilk olarak istikrar bozucu spekülasyonu teoriden çıkarmak. İkinci olarak, para için toplam talebini bireysel maksimizasyon ilkelerinden türetebilecek yeterli mikro ekonomik temeller bulmak ve son olarak para için istikrarlı bir talep fonksiyonu oluşturmak (Screpanti ve Zamagni, 1995: 303). Keynes'in kendinden önceki para talebi analizlerinden ayrıldığı en önemli nokta, spekülasyon motifiyle para talebine vurgu yapmasıdır. Fakat bu vurgu kendinden sonra gelenler tarafından aşamalı olarak terk edilmiştir. Spekülasyon motifi önce kısa dönemli analize hapsedilmiş, daha sonra varlık tutmanın genel teorisi içerisinde yeniden soğurulmuştur (Johnson, 1962: 344).

Neo-Klasik Sentez içerisinde çalışma yapan iktisatçıların, Keynes'in görüşlerini geliştirdikleri veya yeniden formüle ettikleri bir başka nokta enflasyon teorisidir. Keynes'in Genel Teori'de ve diğer çalışmalarında ileri sürdüğü düşünce, enflasyonun işsizlik durumunda talep güçlerince açıklanamayacağı, fakat maliyetlerden gelen baskılarla açıklanabileceğidir. Keynes, enflasyonun ancak toplam harcamaların toplam çıktıdan fazla olduğu duruma bağlı olduğuna inanmıştır. Böylece, enflasyon sadece tam istihdamın hüküm sürdüğü duruma uygun bir problem olarak ele alınmıştır (Screpanti ve Zamagni, 1995). Tam istihdam durumunda talep itişli, eksik istihdam durumunda da maliyet itişli enflasyon düşüncesi Phillips Eğrisi üzerine yapılan çalışmalarla revize edilmiştir. Solow ve Samuelson'un çalışmasıyla da Phillips Eğrisi ilişkisi politika yapıcılar açısından bir politika seçenekleri menüsüne dönüşmüştür. Phillips diyagramı işsizlik oranına karşı ücret artış örüntüsünü, her derece fiyat düzeyi değişimi için gerekli olacak farklı işsizlik düzeylerini gösterecek biçime dönüştürmüştür. Buna göre, belirli bir işsizlik durumunda ücret artışları verimlilik artış oranına eşit olacaktır. İşsizliği söz konusu oranın altına indirmek fiyat endeksinde bir artışı gerektirmektedir. Böylece politika

---

⁶Bununla birlikte Keynes'in makro iktisadının, Neo-Klasik İktisat'tan farklı bir değer kuramına dayanmadığı önemle vurgulanmalıdır. Keynes'in makro iktisadi anlayışı öznel değer kuramına dayanırken, Neo-Klasik İktisat'ın mikro iktisadi temellerini de genelde kabul etmektedir. Keynes'in Neo-Klasik İktisat anlayışına eleştirisinin en zayıf noktası burasıdır ve Neo-Klasik kuramın nihayetinde Keynes'in makro iktisadının radikal içeriğini bertaraf etmesine de fırsat tanımıştır (Lapavistas, 2007: 63).

yapıcıların önünde, kısa dönem için geçerli olan bir ödünlenme ilişkisi söz konusu olmuştur (Samuelson ve Solow, 1960).

Keynes'in Neo-Klasik İktisat içerisine yeniden absorbe edilmesi için gereken son adım ise faiz oranının reel faktörlerce düzenlendiğini ve tasarruf ve yatırımların denge fiyatına indirgenebileceğini göstermek olmuştur. Hicks ve Modigliani çalışmalarında bu sonuca ulaşmayı hedeflemişlerdir. Solow'un Neo-Klasik büyüme modelinde, faiz oranı sermayenin marjinal verimliliğiyle açıklanmıştır. Neo-Klasik büyüme modeli bir yandan kapitalist bir ekonominin tam istihdamı sağlayarak büyüebilme yeteneğini ortaya koyarken, diğer yandan kapitalist sistemin istikrarlı olduğunu göstermiştir.⁷ Böylece Neo-Klasik İktisat, Keynes'i dışlamak yerine Keynes kötümserliğini bertaraf etmiştir. Tüm bunların ötesinde, kapitalist bir ekonominin kendi başına bırakıldığında karşılaştığı anormal durumları aşabileceği ve Keynesyen İktisat politikalarının tedavi edilemez bazı hastalıkları tedavi etmeye çalışmaması gerektiği gösterilmiştir (Scrapanti ve Zamagni, 1995).

Keynes'in asıl katkısı, yukarıda da değinildiği gibi, tam istihdam düzeyinin altında, istikrarlı bir işsizlik dengesinin kurulabileceğini göstermesidir.⁸ Bu mesaj Neo-Klasik Sentez içerisinde tamamen unutturulmuş ve yatırım ve tasarrufun *ex ante* eşitsizliği yok sayılmıştır. Bununla birlikte ince ayar politikaları ve ekonomideki bazı eksikliklerin düzeltilmesiyle, görünmez elin (piyasa mekanizmasının) tam istihdamı her zaman sağlayabileceği ileri sürülmüştür. Bir anlamda kapitalist ekonomide herhangi bir yapısal sorun, yani sürekli kriz yaratan bir mekanizmanın varlığı kabul edilmemiştir. Ana akım iktisat içerisinde yürütülen tartışmalar başka bir yönde gelişmiştir. Bu tartışmalar, iktisatçılar arasındaki görüş ayrılıklarının en aza indirgenmesi sonucuna yol açmıştır. Hatta Friedman, Keynesyen iktisatçılar ve Parasalcı iktisatçılar arasındaki farkın teorik olmaktan öte, pratik olduğunu pek çok defa tekrarlamıştır.⁹ Samuelson da (1966: 234) 1960'lı yıllarda Amerikalı iktisatçıların kendilerini "Keynesci" veya "Keynes'e karşı" olarak tanımlamaktan vazgeçerek, Klasik İktisat'ın temel ilkelerini modern gelir

⁷Neo-Klasik İktisat büyüme teorisinin sorunlarına Harrod sonrası dönemde yönelmiştir. Harrod, kapitalist bir ekonominin dengeli bir şekilde tam istihdam düzeyinde büyümesini sağlayacak bir mekanizmanın piyasa sistemi içerisinde mevcut olmadığını öne sürmüştür. Harrod, Keynes gibi sadece kısa dönemde değil, uzun dönemde de piyasa sisteminin etkin bir biçimde işlemeceği sonucuna ulaşmıştır. Neo-Klasik büyüme modeliye büyük ölçüde Harrod'un bu önermelerine karşı geliştirilmiştir (Akyüz, 1980; 407).

⁸Bkz: Keynes (1967; 249 ve 372) ve Hunt (2005; 514).

⁹Friedman (1970 ve 1976).

teorisi ile birleştirerek bir senteze ulaştıklarını ifade etmekte ve bu olayı büyük Neo-Klasik Sentez olarak adlandırmaktadır. Benzer biçimde Tobin de 1960'lı yılların sonu ile 1970'li yılların başında makro iktisatta ulaşılan oydaşmanın temel unsurlarını şu şekilde ifade etmiştir (Tobin: 1980:23-24);

- (i) Tarım dışı kesimde fiyatlar işgücü maliyetleri üzerine kâr marjı konularak belirlenmektedir.
- (ii) Toplam parasal talepte meydana gelen değişimler, kaynağı ne olursa olsun, reel etkilere sahip olmaktadır.
- (iii) Veri kaynak kullanımı oranında, reel çıktı durağan bir hızda büyümektedir. Söz konusu büyüme hızı sermaye ve emek arzı ile üretkenlikteki eğilimleri yansıtmaktadır.
- (iv) Enflasyon yüksek istihdam oranlarında yükselir. Düşük istihdam oranlarında enflasyon azalır, fakat bu azalma asimetriktir.

Bununla beraber, Tobin (1980) talep kontrol araçları üzerinde bir oydaşmanın oluşmadığını da vurgulamıştır. Oluşamayan mutabakat, Friedman'ın bahsettiği pratik bir sorundur. 1970'lerin ilk yılları parasal politikaların ve maliye politikalarının etkinliği konusunda yoğun tartışmaların yaşandığı bir dönem olmakla birlikte, 1970'lerin ikinci yarısından itibaren ağırlığın yavaş yavaş parasal politikaya doğru kaydığı görülmektedir.^{10, 11}

---

¹⁰Bu makaleler için bkz: Mayer, T. ve S. M. Sheffrin (ed.) (1995) Fiscal and Monetary Policy, Volume I, II; Edward Elgar Publishing Ld. England.

¹¹Keynesyen dönemden önce, parasal politika tek iktisat politikası aracıydı ve parasal politikanın amacı da fiyat istikrarının sağlanmasıydı. Keynesyen devrimle beraber alternatif bir araç -maliye politikası- ve ikinci bir amaç- tam istihdamın sağlanması- ortaya çıkmıştır. Kapitalist ekonominin itici gücü ABD ekonomisinde, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki, parasal daralma, enflasyonla mücadelede etkinliği sınırlı bir politika aracı olarak görülmüştür. Parasal daralmaya duyulan güven eksikliğinin temelinde iki unsur yer almaktadır; ilk unsur, geniş bir hane halkı kesimi tarafından tutulan kamu borçlarının varlığında, parasal daralmanın kamu borçlarına yönelik güveni zedeleme olasılığıdır. Diğer unsur ise, hükümetin bankalara borçlanması ve bundan kaynaklanacak faiz transferlerinin sakıncalı ya da istenmeyen olarak görülmesidir. Bundan dolayı iktisatçılar, bankalar tarafından tutulan hükümet borçlarının faiz hareketlerinden muaf tutulmasını/izole edilmesini (*insulating*) savunan ve böylece parasal kısıtlama için uygun ortamı hazırlayan bir yapıyı savunanlarla, tercihli (*selective*) kredi kontrolleri uygulanmasını savunanlar olarak iki kısma ayrılmıştır (Johnson, 1962:365). Kore Savaşı'yla birleşen enflasyon, tahvil-destek programının terk edilmesine yol açmıştır ve bundan sonra parasal politika kısa

III-Eski Sentez'e Elveda

1970'li yılların başına kadar makro iktisatta hakim anlayış olan Neo-Klasik Sentez ve bunun etrafında oluşan uzlaşma, birisi ampirik diğeri kuramsal olmak üzere iki açıdan bozulmaya başlamıştır. Ampirik ayrılığın nedeni, sentezin 1970'lerde artan işsizlik ve yükselen enflasyon oranlarıyla (stagflasyon) başa çıkamamasıdır.¹² Kuramsal ayrılık ise sentezin mikro ekonomik prensiplerle makroekonomik uygulama arasında oluşturduğu uçurumun entelektüel açıdan tatmin edici olmaktan çok uzak olmasıdır (Mankiw, 1990).

Her iki ayrım, Friedman (1968) ve Phelps'in (1967) "beklentileri içeren Phillips eğrisini" konu eden çalışmalarında kendisini en iyi şekilde göstermiştir. Bir önceki kısımda belirtildiği gibi 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında iktisat yazınında, üzerinde uzlaşa sağlanamayan noktalardan biri toplam talep kontrol araçlarının etkinliğidir. Samuelson-Solow (1960) Phillips Eğrisi'nde yaptıkları düzenleme ile politika otoritelerinin enflasyon ve işsizlik arasında bir tercihte bulunma seçeneğine sahip olduklarını ileri sürmüşlerdir. Oysa Phelps ve Friedman birbirlerinden bağımsız olarak yaptıkları çalışmalarda, böyle bir tercih sonucunda enflasyon oranının uzun dönemde artacağını göstermişlerdir.

Neo-Klasik Sentez'in sağladığı uzlaşmanın bozulmasıyla beraber, iktisat teorisinde çalışmaların iki ana akım etrafında toplandığı söylenebilir. Bir yanda rasyonel beklentilere ve piyasanın sürekli dengede (*continuous market clearing*) olduğu varsayımlarına dayanan Yeni Klasik İktisat ve Reel İş Çevrimleri Kuramı; diğeryanda ise ücret ve fiyat katılıklarına rasyonel beklentileri de içerecek biçimde mikro temeller arayışında olan Yeni Keynesyen İktisat.¹³

Friedman'ın emek piyasası analizi açık bir biçimde reel ücretlerin işgücü arz ve talebi tarafından belirlendiğini varsaymıştır. Firmalar reel ücret hesaplamasında cari ürün fiyatını dikkate alırken, işçiler tüketim mallarının

---

dönem dalgalanmalarının kontrol edilmesi için kullanılan ana araç haline gelmiştir (Johnson,1962: 366).

¹²Neo-Klasik Sentez 1970'lerde yaşanan stagflasyon krizinde politika başarısızlıklarının nedenini politikaların kötü uygulanmasında, yeteri kadar ince ayar tutturulmasında bulur. Uygulanan kötü politikalar yanında dışsal arz şokları karşısında ücretler, dolayısıyla da nispi fiyatlar uyarlanamadığından sistem de şoka uyarlanamamıştır. Keynesyen talep yönetimi, üretimin artırılması önündeki ücret katılığı ve enflasyon engelleri yüzünden başarılı olmamıştır (Arın, 1987: 5-6).

¹³Bkz: Gerrard (1996: 57-58) ve Blanchard (2000: 1387).

beklenen fiyatlarını dikkate almaktadırlar. İstihdamın artması ise, ürün fiyatları arttığı durumda işçilerin beklentilerini uyarlamadaki gecikmeden kaynaklanmaktadır (Gordon, 1981). Bir anlamda işçilerle işverenler arasında bilgi asimetrisi söz konusudur. İstihdamı arttırmak için işçilerin sürekli aldatılması gerekmektedir. Yeni Klasik iktisatçılar ise bu analizi rasyonel beklentiler varsayımına dayandırarak bir adım ileri taşımışlardır.

Yeni Klasik İktisat tam rekabet koşulları altında piyasaların kendiliğinden, otomatik ve sürekli olarak iktisadi dengeleri sağladığı tezine bağlı kalmaktadır. Yani, Yeni Klasik İktisat piyasalara inanmakta, piyasaların etkin ve rekabetçi koşullar altında çalıştığını kabul etmektedir. Bir piyasada alıcıların belirli fiyat düzeyinde almayı istedikleri miktarlarla satıcıların satmayı istedikleri miktarlar birbirine eşitse, bu piyasalar arz-talep dengesinin (*market clearing*) gerçekleştiği piyasalardır. Bu anlamda, piyasaların sürekli dengede olacağına ve dengeye ulaşılabilirliğe olan inanç Yeni Klasik İktisat'ın temel ilkelerinden biridir (Snowdon vd.,1995: 193). Bununla beraber, Yeni Klasik İktisat geleneksel tam rekabet modelinden ekonomik eyleyicilerin görece fiyatlar hakkında eksik bilgiye sahip olması noktasında ayrılmaktadır. Yeni Klasik İktisat'ta ekonomik eyleyicilerin içinde yaşadıkları ekonominin yapısı hakkında tam bilgiye sahiplermiş gibi beklentilerini oluşturdukları varsayımı geçerlidir. Beklentilerini bu şekilde oluşturan ekonomik eyleyiciler, ekonomi ancak politika sürprizi şeklinde ve/veya teknolojiye dalgalanmalar biçiminde oluşan rassal (tesadüfi) dışsal şoklara maruz kalmışsa yanılacaklardır (Laidler,1997). Uygulanan herhangi bir politikanın çıktısı etkileyebilmesi ancak cari ve beklenen fiyat düzeyinin eş anlamlı hareket etmemesine, yani görece fiyatların değişmesine bağlıdır. Sargent ve Wallace (1975) tarafından geliştirilen ve politika etkisizliği olarak bilinen bu önerme, politika otoritesinin fiyatları sistematik olarak rasyonel ekonomik bireylerin beklediğinden farklı bir biçimde oluşturamayacaklarını ifade etmektedir. Bunun sonucu olarak, toplam talep yönetiminin şoklara karşı ekonomiyi istikrara kavuşturacak biçimde kullanılması mümkün olmamaktadır (Woodford, 1999).

Yeni Klasik İktisat kısa süre içerisinde kabul görerek Ortodoks hale gelmesine rağmen parasal politika uygulamaları konusundaki algılama hatalarının çıktı üzerindeki etkisinin sınırlı olması, fiyatlarda öngörülmeyen değişimlerin, iş çevrimi boyunca üretimdeki değişimin sadece küçük bir kısmını açıklaması ve parasal şokların reel çıktı üzerindeki etkisinin, teorisinin öngördüğünden daha uzun sürmesi gibi ampirik sonuçlar, paranın ekonomi üzerindeki etkisini incelemede eksik bilgiye dayanan tam rekabetçi modellerin uygulanmasına yol açmıştır (Taylor, 1999).

Yeni Klasik İktisat'ın iktisadi çevrimleri açıklamada karşılaştığı zorluklar, Klasik gelenekten gelen diğer iktisatçıların yeni çalışmalar üzerinde

yoğunlaşmasına ve çevrimlerin nedenini, paranın dışında aramalarına yol açmıştır. Bu iktisatçılar, iktisadi çevrimlerin genel denge modeli içerisinde ortaya çıkabileceğini göstermeyi ve Yeni Klasik İktisat'ın karşılaştığı sorunların üstesinden gelmeyi amaçlamışlardır. Çalışmalarında çevrimin yayılma düzeneğine daha önceki genel denge modellerine göre daha fazla ağırlık vermişler ve çevrimi başlatan şokların reel faktörlerden kaynaklandığını vurgulamışlardır (McCallum'dan aktaran Yıldırım,1999: 99-100). Reel İş Çevrimleri Kuramı'na göre, ekonomide gözlemlenen dalgalanmalar piyasa mekanizmasının başarısızlığını göstermemekte; aksine üretim olanaklarında zaman içerisinde gerçekleşen dışsal değişmelere yönelik etkin bir tepki olarak görülmektedir (Woodford, 1999). Reel İş Çevrim Kuramı hem teorik hem de ampirik çalışmalar için yeni bir yöntem önermiştir. Bu yöntem dinamik, stokastik genel denge modellemeleridir.

Yeni Klasik İktisat geleneğinin teorik başarısını uygulamalı çalışmalara taşıyamaması, 1970'lerin sonu ile 1980'lerin başında Keynesyen gelenekten gelen bazı iktisatçıları farklı açıklamalar bulmaya yöneltmiştir. Lucas'ın Keynesyen İktisat'ın öldüğüne dair ilanına karşılık Mankiw (1991), Keynesyen İktisat'ın 1990'larda yeni bir bedende dirildiğini ifade etmiştir. Mankiw' göre (1991: 2),1990'ların Yeni Keynesyen İktisat'ı ne 1930'ların, ne de 1960'ların Keynesyen İktisat'ına benzemektedir. Mankiw'e göre Yeni Keynesyen İktisat David Hume'un Klasik İktisat'ına ve hatta Milton Friedman'ın iktisadına daha yakındır. Yeni Keynesyen İktisat, rasyonel beklentiler yaklaşımını içermekle birlikte, asıl sorunsal olarak kısa dönem fiyat ve ücret katılıklarına mikro temeller bulmayı kabul etmektedir (Dixon, 2008). Rasyonel beklentiler varsayımını kabul etmesine karşın, Yeni Klasik İktisat'tan piyasaların daima tam istihdamda dengede olması ve fiyatların belirlenmesi konularında ayrılmaktadır. Yeni Klasik İktisat'ta tam rekabet şartları ve eksik enformasyon altında fiyatı veri alan firmalar söz konusu iken, Yeni Keynesyen İktisat'ta firmalar eksik rekabet şartları altında fiyat belirleyici konumdadır (Snowdon vd. 1995 ve Gordon,1990).

Yeni Keynesyen iktisatçılar temel sorun olarak, genel fiyat seviyesindeki katılıkları; yani fiyatlardaki değişimin nominal gelirdeki değişimi neden takip etmediğini görmektedirler. Bunun nedenlerinin açıklanmasını da birinci görev olarak kabul etmektedirler. Yeni Keynesyen İktisat, istikrarsızlığın potansiyel kaynakları olarak hem arz hem de talep şoklarını dikkate almakta; fakat piyasa ekonomilerinin şokları tam istihdamı yaratacak şekilde emme yeteneği konusunda Reel İş Çevrim Kuramı'ndan ayrılmaktadır. Aynı zamanda, Keynes'in gönülsüz işsizliğin olabirliği görüşünü paylaşmışlardır. Yeni Keynesyen gözlerle görülen reel makro dünya, koordinasyon başarısızlıkları ve

makro ekonomik dışsallıklarla karakterize edilmiştir (Snowdon vd.,1995).¹⁴ Yeni Keynesyen yaklaşımların 1980'lerden itibaren geliştirdiği kuramlar, kısa dönemde iktisat politikalarının çıktısı istikrarlandırmak için kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

IV-Yeni Neo-Klasik Sentez

Parasal politika uygulamalarında zaman tutarsızlığı, güvenilirlik, kurallar mı yoksa keyfiyet mi tartışmaları giderek 1970'lerde uzlaşmanın bozulmasına yol açan ampirik ve teorik ayrılıkların ortadan kalkmasına yol açmıştır. 1990'ların ortasında hem Yeni Keynesyen yaklaşımlardan hem de Reel İş Çevrim Kuramı'ndan beslenen Yeni Neo-Klasik Sentez oluşmuştur.

Blanchard (2000) günümüzde pek çok iktisatçının fiyatların eş anlı olarak ayarlanamadığı bir dünyada, nominal para arzında meydana gelen dışsal bir artışa tepki olarak mallara yönelik talebin artacağı, toplam talebin ve çıktı düzeyinin ilk düzeyine göre daha yüksek kalacağı ve ancak uyarlanma süreci sonucunda, fiyat düzeyinin para arzındaki artışa oransal olarak uyarlanacağı konusunda fikir birliği içerisinde bulunduğunu belirtmiştir. Bu fikir birliği makro iktisatta yeni bir oydaşmanın oluştuğunu göstermektedir. Bu yeni oydaşmanın temel bileşenlerini Allsopp ve Vines (2000: 2) şu şekilde sıralamışlardır;

- (i) Enflasyon ve enflasyon beklentilerinin kontrolü için nominal çapa işlevi görecektir makro iktisadi politikaya ihtiyaç duyulmaktadır.
- (ii) Enflasyon oranının kontrol edilmesi konusundaki sorumluluk parasal politikayı oluşturma yetkisiyle donatılmış (genellikle merkez bankası) bağımsız bir kuruma devredilmelidir.
- (iii) Gelişmiş finansal sisteme sahip ekonomilerde, parasal politikanın ana enstrümanı kısa dönem faiz oranıdır ve parasal otoritenin görevi enflasyon ve enflasyon beklentilerini kontrol etmek için bu enstrümanı kullanmak ve/veya kullanmaya hazır olmaktır.
- (iv) Faiz oranı politikası istikrar amaçları için de kullanılmalıdır. Bunun anlamı, enflasyon kontrolünün çıktısındaki dalgalanmalar cinsinden, en düşük maliyetle gerçekleştirilmesidir. Parasal otoriteler bu belirtilen

---

¹⁴Yeni Keynesyen İktisat'la ilgili kapsamlı bir literatür taraması için bkz: Gordon (1990) "What is New Keynesian Economics?", *Journal of Economic Literature*, 28 (3) ve Greenwald/Stiglitz, (1988), "Keynesian, New Keynesian and New Classical Economics", *Oxford Economic Papers*, 39 (1).

sorumlulukları yerine getirmek amacıyla sınırlı bir takdir yetkisine gereksinim duyabilirler.

- (v) Makro iktisadi politikanın diğer yönleri ve özellikle maliye politikası makro iktisadi yapının bir bütün olarak nasıl işleyeceğinin belirlenmesinde önemlidir.

Yeni Neo-Klasik Sentez, Reel İş Çevrim Kuramı'nın mikro ekonomi temelli dinamik analiziyle, Yeni Keynesyen İktisat tarafından geliştirilen dinamik fiyatlama modellerini birleştirmiştir. Bu birleşmedeki ana düşünce, uzun dönemde paranın yansız olduğu, fakat kısa dönemde firmaların fiyat belirleme (veya işçilerin ücret belirleme) davranışından kaynaklanan bazı nominal katılıkların bulunduğudır (Dixon, 2008). Kısa dönem fiyat katılıkları nedeniyle toplam talep reel ekonomik faaliyetlerin temel belirleyicisi haline gelmekte ve bu anlamda parasal politikanın reel ekonomi üzerinde güçlü etkilerinin olduğu kabul edilmektedir (Goodfriend ve King, 1997).

Yeni Neo-Klasik Sentez eski versiyonundan, dinamik mikro temellere sahip olması ve eksik rekabetçi denge modellerinin kullanımı açısından farklılaşmaktadır (Dixon, 2008). Yeni Neo-Klasik Sentez, Yeni Keynesyen ve Reel İş Çevrim Kuramı'ndan elde edilen bilgileri, iktisadi çevrim ve parasal politika sorunlarıyla ilgilenmek için tek bir model içinde toplamaktadır. Böyle yaparak iktisadi dalgalanmalarla ilgili anlayışımızı güçlendirdiği iddiasındadır (Goodfriend ve King, 1997). Yeni Neo-Klasik Sentez dinamik genel denge teorisini kullanmak suretiyle, mikro iktisat ve makro iktisat arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Bu anlamda Yeni Klasik İktisat ve Reel İş Çevrimleri Kuramı çizgisinden, dönemlerarası optimizasyon ve rasyonel beklentileri; Yeni Keynesyen İktisat çizgisinden ise mal, işgücü ve kredi piyasasında eksik rekabet ve maliyetli fiyat ayarlama unsurlarını bir araya getirerek, makro iktisadın yeni dinamik mikro temellerini ortaya koymaktadır.

Yeni Neo-Klasik Sentez genellikle üç denklemlilik, indirgenmiş dinamik stokastik genel denge modellemesiyle formüle edilmektedir.¹⁵ Söz konusu üç denklem toplam arz (Phillips), toplam talep (IS) ve parasal politika kuralından meydana gelmektedir. Yeni Neo-Klasik Sentez, genel anlamda fiyat katılıklarının olmadığı ve piyasaların her zaman dengede olduğu

---

¹⁵Dinamik stokastik genel denge modelleri dinamiktir ve sonsuz bir zaman aralığında her dönem için emek arzı ve tüketim talebi üzerinden faydasını maksimize etmeye çalışan temsili, rasyonel bireyin fayda fonksiyonuyla başlarlar. Modeller stokastik bir bileşen ihtiva etmektedirler. Ayrıca dinamik stokastik genel denge modelleri genel denge modelleridir. İşgücü ve mal piyasalarını da içeren tüm piyasalar her zaman dengededir (Dullien, 2009:4). Standart bir model Ek 2'de verilmiştir.

varsayımlarına dayanan bir genel denge modeli içerisine iki yeni unsur eklemiştir; ilk olarak, mal piyasasında teknelci (monopolistik) rekabet varsayımı modele ilave edilmiştir. İkinci olarak, Calvo 1983'te geliştirilen yaklaşım kullanılarak, modele kesintili (*discrete*) nominal fiyat belirlenmesi eklenmiştir. Modelde yer alan IS ya da toplam talep denklemi, tüketicilerin fayda fonksiyonunun birinci türevinden elde edilmektedir. Toplam talep denklemi, tüketimi reel faiz oranının ve gelecek beklenen tüketim düzeyinin bir fonksiyonu olarak ifade etmektedir. Temel modelde talebin diğer kaynakları (örneğin yatırım) yer almadığından, tüketim talebi toplam talebin aynısı olmaktadır. Marjinal maliyet fiyattan düşük olduğu sürece, fiyat belirleme gücüne sahip firmalar, mevcut talebi karşılamaktadırlar. Böylece toplam talep üretilen toplam çıktıya eşit hale gelmektedir (Blanchard, 2008b).

Modeli oluşturan ikinci denklem, toplam arz (Phillips Eğrisi) denklemidir. Calvo (1983) formülasyonu altında Phillips Eğrisi, enflasyonu üretim açığı ve geçmiş ve beklenen enflasyonun bir fonksiyonu olarak vermektedir (Blanchard, 2008).¹⁶ Calvo (1983) nominal fiyat belirlemelerinin sürekli ve eş anlı bir biçimde yapılmadığı varsayımlarının, makro iktisadi sonuçlarını analiz etmiştir. Firmalar, piyasada oluşan tesadüfi sinyallere tepki olarak, fiyatlarını yeniden belirleyebilmekteler fakat her dönemde firmaların sadece bir kısmı fiyatını değiştirmektedir. Belirlenen fiyatların bir veya birkaç dönem yürürlükte kalacağı ve bu nedenle, gelecekteki talep ve maliyet koşullarıyla ilgili beklentileri hesaba almak fiyat belirleyen firmalar için önemli hale gelmektedir. Toplam fiyat düzeyindeki değişimler (tanım olarak) cari fiyat kararlarının sonucu olduğundan, enflasyonun da ileri bakışlı bileşimleri olacaktır. Bu özellik Yeni Neo-Klasik Sentez'in birinci denkleminde gösterilmiştir (Gali, 2002).

Phillips Eğrisi, iki anlamda Yeni Neo-Klasik Sentez'in parasal politikaya verdiği önemi göstermektedir. İlk olarak iktisat politikasının amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Bunun için seçilen stratejiyse enflasyon hedeflemesidir. Enflasyon hedeflemesi için, parasal politika aracı olarak faiz oranı kullanılmakta ve faiz oranı da enflasyonu, toplam talep ve ekonomik aktivite üzerinden etkilemektedir. Bu bağlantı zincirinin son halkası Phillips Eğrisi'dir. Phillips Eğrisi hakkında bilgi sahibi olmadan faiz oranı enstrümanını kullanan bir parasal politika uygulamak olanaklı değildir. İkinci olarak, enflasyon ve işsizlik arasındaki ödünlenme kavramı, merkez bankasının politik otoriteden bağımsız olması gerektiği argümanını desteklemek için kullanılmaktadır (Sawyer, 2006).

¹⁶Üretim açığı cari çıktı ile nominal katılıkların olmadığı bir durumda geçerli olacak çıktı düzeyi arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır.

Modelin son denklemyse Taylor Kuralı olarak ifade edilmiş olan parasal politika kuralıdır. Parasal politika kuralı merkez bankasının enflasyon hedeflemesi stratejisi doğrultusunda, üretim açığında ve enflasyon oranında hedeften sapmalar yaşandığı takdirde nasıl tepki vereceğini göstermektedir. Yeni Neo-Klasik Sentez'in kullandığı dinamik genel denge modellerinde, Wicksell'in doğal faiz oranı kavramı çıktı ve enflasyonun belirlenmesinde temel faktör olarak yer almaktadır. Parasal politika kuralı denge faiz oranı kavramını içermektedir. Parasal politika kuralı denklemi, enflasyonun hedeflenen düzeyde ve üretim açığının sıfır olduğu zaman parasal politika tarafından oluşturulan gerçek reel faiz oranının denge değerine eşit olacağını ifade etmektedir. Bu denge oranı, tam istihdamda tasarrufların yatırımlara eşitliğini sağlayan Wicksell'in doğal oranına yakındır. Değişmeyen denge faiz oranı, parasal politika kuralı denkleminin maliye politikası veya hayvansal güdüler aracılığıyla kaymaması anlamına gelmektedir (Arestis ve Sawyer, 2008: 768).

Yeni Neo-Klasik Sentez çerçevesindeki modellerde parasal aktarım; i) kısa dönem faiz oranına, ii) merkez bankasının politika enstrümanının, gelecek patikası hakkında özel kesimde oluşan beklentilere bağlıdır. Rasyonel beklentiler devriminden sonra, parasal politikanın etkilerinin özel kesim beklentilerine bağlı olduğu kabul edilmektedir. Bununla beraber, bu konuyla ilgili ilk çalışmalar, para arzındaki değişimlerin reel ve nominal değişkenler üzerindeki etkilerinin, beklenti biçimlenişi tarafından nasıl etkilendiği konusuyla ilgilenmişlerdir. Bu anlamda yeni yaklaşım, ilk yaklaşımdan iki noktada ayrılır. İlk olarak, merkez bankaları politika enstrümanı olarak kısa dönem faiz oranlarını kullanmaktadır. İkinci olarak, ekonominin yapısal büyüklükleri bireysel firmalar ve hane halkının ileri bakışlı davranışı üzerine inşa edildiğinden, ekonominin gelecekteki performansı hakkındaki beklentiler yapısal denklemlerin içerisinde yer almaktadır. Sonuç olarak, toplam çıktının ve enflasyonun cari değerleri sadece merkez bankasının cari faiz oranı seçimine değil, aynı zamanda bu enstrümanın beklenen gelecek patikasına da bağlı olmaktadır. Bunun da uygulamadaki anlamı, merkez bankasının özel sektör beklentilerini yönetmeyi başardığı oranda başarılı olmasıdır.¹⁷ Farklı bir ifadeyle, politika uygulama süreci, politikanın gelecek hedefleriyle ilgili toplumla açık bir yoldan iletişim kurulmasını içermektedir (Gali ve Gertler, 2007).

Goodfriend (2007), özellikle ABD Merkez Bankası FED'in, 1980 sonrası parasal politika uygulamalarının sonuçlarını makro iktisattaki odaya

¹⁷Bu konuda bkz: Goodfriend (2007), "How the World Achieved Consensus on Monetary Policy", *Journal of Economic Perspectives*, 21 (4): 47-68.

çerçevesinde yorumlamıştır. Buna göre FED başkanlığı yapmış olan Paul Volker'in 1979-1987 döneminin anti enflasyonist uygulamaları, yeni oydaşmanın da temel özellikleri arasında yer alan üç önemli noktayı öncüleştirmiştir. İlk olarak, ücret, fiyat, ya da kredi kontrolleri ve destekleyici maliye politikası olmaksızın, parasal politika tek başına enflasyonu düşük çıktı ve istihdam maliyetleriyle azaltabilmektedir. İkinci olarak, kararlı ve bağımsız bir merkez bankası hükümetten talimat almaksızın enflasyonu düşük tutabileceği konusunda, toplumun güvenilirliğini kazanabilir. Üçüncü olarak, iyi zamanlanmış saldırgan bir faiz oranı artırımı enflasyon beklentilerini azaltabilir ve enflasyonun yeniden yükselmesini bir durgunluk yaratmaksızın engelleyebilir. 1987-2005 döneminde FED'e başkanlık yapan Alan Greenspan döneminde de, yeni oydaşmanın temel bileşenlerini oluşturacak parasal politikanın ek pratik ilkeleri ortaya konmuştur. Bunlardan en önemlisi, parasal politikanın düşük işsizlik ve sık olmayan küçük durgunluklarla birlikte, düşük enflasyon oranlarını sürdürebileceğini göstermesidir. 1994 yılından itibaren FED parasal politikayla ilgili faiz oranı hedeflerini, her Açık Piyasa Komitesi toplantısından sonra kamuoyuna açıklamaya başlamıştır. Ayrıca 2001 yılındaki durgunluk karşısındaki FED uygulamaları, yeni oydaşmanın temel ilkelerinden birini göstermektedir. Düşük enflasyon sağlama konusunda merkez bankasına karşı duyulan güvenilirlik, parasal politikanın durgunluğa (resesyona) karşı etkisini güçlendirmiştir. Ayrıca Goodfriend'e göre (2007), parasal politika modeli üzerindeki yeni oydaşma, pratikte uygulanan politikayı dört yönden daha güçlü kılmıştır:

- i) fiyat istikrarına öncelik verilmesi, ii) çekirdek enflasyonun hedeflenmesi, iii) düşük enflasyon için güvenilirliğin önemi ve iv) açık amaçlar ve süreçlerle desteklenmiş faiz oranı politikasına öncelik verilmesi.

Yeni Neo-Klasik Sentez, özellikle Post Keynesyen iktisatçılar tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmektedir.¹⁸ Söz konusu eleştirilerin temelinde, Yeni Neo-Klasik Sentez'in iktisat politikası olarak parasal politikaya öncelik vermesi ve tek politika aracı olarak kısa dönem reel faiz oranını seçmesi yer almaktadır. Enflasyon hedeflemesine dayanan bu yaklaşımın, yurtiçi değişkenlerden yalnızca faiz oranının belirlenmesi üzerinde odaklanması, yurtiçi fiyat istikrarı ile döviz kuru istikrarsızlığının bileşimini oluşturacaktır.

¹⁸Eleştiriler için bkz: Arestis (2009), Arestis ve Sawyer (2003, 2006, 2008), Sawyer (2006) ve Palacio-Vera (2005).

Arestis ve Sawyer (2008) eleştirilerini başta modelin doğruluğu olmak üzere ölçüm konusu, kayıp fonksiyonunun yapısı, faiz oranının doğası, Phillips Eğrisi ve IS eğrisine yöneltmişlerdir. İlk olarak parasal politika kuralının işleyişi iki ölçüm sorununu da beraberinde getirmektedir. İlk tartışma uygun enflasyon ölçümüyle ilgilidir. Argümanlardan biri, belirli bir endekse göre hedef belirlenmesi ekonomideki enflasyon baskısını tam olarak yansıtmayabilir. Fiyat düzeyini ölçen endeksler ekonominin belirli kesimlerini göz ardı etmektedirler. Enflasyon hedeflemesi için faiz oranlarının kullanımı çerçevesinde, fiyat endeksinin faiz oranına doğrudan duyarlı malları kapsayıp kapsamadığını bilmek önemlidir. Enflasyonun ölçümüyle ilgili diğer ve çok daha önemli konuya üretim açığını ve çıktının doğal (*trend*) düzeyinin ölçümüdür. Çıktının trend düzeyinin ölçümüyle ilgili kapsamlı bir tartışma söz konusudur ve trend değeri Hodrick Prescott dahil çeşitli filtreler kullanılarak hesaplanmaktadır. Örneğin, talep düzeyinin ya da talepteki değişimlerin çıktının trend değerini değiştirip değiştirmediği önemli bir konudur. Yeni Neo-Klasik Sentezde yapılan varsayımlar, talep düzeyinin, ekonominin doğal işsizlik oranını etkilemediği anlamına gelmektedir. Bu da sıfır üretim açığının enflasyon oranını sabit bir oranda kısıtladığı varsayımının yapıldığı anlamına gelmektedir (Arestis ve Sawyer, 2008: 764-765).

Yeni Neo-Klasik Sentez içerisinde doğal çıktı düzeyi kavramı, çıktı düzeyinin ekonominin arz kısmında belirlendiği ve arz kısmı dengesinin belirli bir biçimine karşılık geldiği fikri üzerine inşa edilmektedir. Gerçekte Yeni Neo-Klasik Sentez'de doğal çıktı, enflasyonun sabit bir oranda kaldığı düzey anlamında, arz yanlı bir dentedir. Benzer biçimde doğal çıktı düzeyi, toplam talebin zaman patikasının etkileyemediği varsayılan çıktı düzeyidir. Bu varsayım parasal politika için son derece önemlidir, çünkü parasal politikanın etkilediği ekonomik işlevler önce toplam talebi ve daha sonra enflasyonu etkiler. Bununla beraber faiz oranları toplam talebin bir unsuru olan yatırımları ve yatırımlarda ekonominin gelecekteki kapasitesini, yani trend çıktıyı etkilediği zaman, sorunlar daha karmaşık hale gelmektedir (Arestis ve Sawyer, 2008: 767). Fakat Yeni Neo-Klasik Sentez, toplam talebin kısa dönemde önemliyken uzun dönemde hiçbir rol oynamadığını kabul etmektedir.

Yeni Neo-Klasik Sentez, faiz oranının toplam talep üzerindeki etkisi ve bunun üzerinden de enflasyon oranı üzerindeki etkisiyle ilgilenmektedir. Fakat toplam talep bileşenleri arasında faiz oranına en fazla duyarlılık gösteren yatırım harcamalarıdır. Yatırımlar sermaye stokunun zaman patikasını ve böylelikle ekonominin arz kısmını etkilemektedir. Parasal politikanın ekonominin arz kısmı üzerinde devam eden bir etkiye sahip olmaması için, reel faiz oranının denge faiz oranına eşit olduğu varsayılmaktadır (Arestis ve Sawyer, 2008: 774-775).

Bir anlamıyla Yeni Neo-Klasik Sentez ekonominin reel kesimi ile parasal kesimi arasında ayırım öngören klasik dikotomi yaklaşımını yeniden diriltmiştir. Bunu ayrıca, Yeni Neo-Klasik Sentez'in getirdiği anlayışı bir ders kitabında ifade eden Carlin ve Soskice'nin çalışmasında (2006) görmekteyiz. Carlin ve Soskice'ye göre (2006), Keynes'in Genel Teori'si iki konuda fazla başarılı olamamıştır; ilk olarak, Keynes toplam talebin denge çıktı ve istihdamı belirlediği ve böylece sürekli gönülsüz işsizliğin varlığını açıklayabildiği iddiası günümüzde fazla dikkate alınmamaktadır. Yeni yaklaşımda denge çıktı ve istihdam, mal ve işgücü piyasalarının yapısal karakteristiği tarafından belirlenen arz yönlü konulardır. İkinci olarak, Keynes'in esnek fiyatlar ve ücretlerle birlikte rekabetçi piyasalara dayanan mikro temelleri, kısa dönemde toplam talebin çıktığı neden dengeden uzak tutması gerektiğini açıklamada yetersizdir. Bunun karşıtı olarak, bugün genel kabul gören yaklaşım, mal ve işgücü piyasasında esnek fiyatlarla beraber tam rekabet, ve tam bilgilenme ve rasyonel beklentiler varsayımları geçerliyse çıktı ve istihdam dengeden uzaklaşmayacaktır (Carlin ve Soskice, 2006: 564).

Carlin ve Soskice (2006) özelinde ve Yeni Neo-Klasik Sentez genelinde hakim olan arz yönlü yaklaşım Enflasyonu Hızlandırmayan İşsizlik oranı (*Non-Acceleration Inflation Rate of Unemployment-NAIRU*) kavramına dayanmaktadır. Ekonominin arz yönünün bu şekilde modellenmesi pek çok konunun gözden geçirilmesini gerektirmektedir (Palacio-Vera, 2005). İlk olarak, NAIRU'nun hesaplanması konusunda belirsizlikler hüküm sürmektedir. Tahmin modellerinin özelliklerine göre NAIRU belirli aralıklarda değişmektedir. Bir diğer konu, işsizlik oranı NAIRU'nun altında (üstünde) olduğu zaman enflasyonu artıran (azaltan) "bıçak sırtı" özelliklere sahipse, NAIRU'nun tahmini konusundaki belirsizlikler, kavramın politika amaçları için kullanımı konusunda ciddi itirazlara yol açabilir. Sawyer (2001)'de NAIRU'nun tek bir nokta (oran) olarak takdim edildiği durumda, bu bıçak sırtı özelliğin NAIRU'den küçük bir sapmayı dahi göz ardı (bertaraf) eder gözüktüğü belirtilmektedir. Örneğin, ABD için tahmin edilen katsayılar, NAIRU'nun yüzde 1 altında bir işsizlik oranının enflasyonu yüzde 1,4 arttıracağını; bununda beş yıl sonrasında enflasyonu yüzde 7 oranında arttıracağını söylemektedir. Bu itibarla, başlangıç enflasyon oranı yüzde 1 ise, beş yıl sonra enflasyon oranı yüzde 1,07 olacaktır (Aktaran; Palacio-Vera, 2005:753). Bu ampirik sonuçlar, işsizliği azaltmak için genişletici parasal politika takip eden bir merkez bankasının enflasyonist bir sarmal yaratma riskinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca kısa dönem Phillips Eğrisi üzerine yapılan son dönemdeki çalışmalar işsizliği NAIRU'nun altına indirmenin yol açtığı enflasyon cinsinden maliyetlerin çok daha düşük olabileceğini ifade etmektedir (Palacio-Vera, 2005:754).

Özetle, 1990'lı yılların ortalarında oluşan Yeni Neo-Klasik Sentez büyük ölçüde kabul gören bir parasal politika analizi olarak, son dönemlerde iktisatçılar ve politika yapıcılar arasında büyük bir ilgi görmektedir. Fakat bu yaklaşımın bulguları aslında 1970'lerin başlarında geliştirilen Parasalcı görüşlerin piyasa öngörülerini ile örtüşmektedir. Parasal politika kısa dönemde ekonomik aktivite üzerinde etkili olurken, uzun dönemde reel değişkenler üzerinde etkili değildir. Parasal politikanın uzun dönemde tek etkisi enflasyon oranı üzerindedir. Yeni Neo-Klasik Sentez'de tam olarak yeni olan faktör, dışsal (*egzojen*) para arzının reddedilmesi ve reel faiz oranı hedeflemesi kuralının para arzı artışı kuralı yerine kullanılmasıdır (Lavoie, 2006:178).

Sonuç Yerine: Makro İktisattaki Oydaşmalar Üzerine Bir Değerlendirme

Bu çalışmada, makro iktisatta son yüzyılda oluşan belli başlı teorik gelişmeler özetlenmiştir. Ekonomide yaşanan krizlerin her dönemde iktisat yazınına hakim anlayışın sorgulanmasına yol açtığı gözlemlerden hareket edilmiştir. İktisat yazınına hakim anlayışların krizler karşısındaki yetersizliklerini, bu teorik açıklamaların ana unsurlarında aramak gerekmektedir.

1929 büyük bunalımı, Keynes'in çalışmalarıyla Neo-Klasik İktisat'ın sorgulanmasını ve yerine yeni bir anlayış koyma çabalarını arttırmıştır. Keynes'in teorik açıklamaları Neo-Klasik mikro iktisadi temellerden bir kopuşu ifade etmemektedir. Buna rağmen, Keynes'in Say Yasası'nı reddetmesi, belirsizlik konusunu dikkate alması ve kapitalist bir ekonominin krizlere eğilimli yapısını vurgulaması dikkate değer noktalardır. Bununla beraber, Neo-klasik iktisatçıların Keynesyen devrime tepkisi, Keynes'in "tehlikeli" görüşlerinin ehlileştirilmesi biçiminde olmuştur. Böylece, kapitalist sistem özü itibarıyla dengeye yönelimli, istikrarlı ve krizlerden uzak bir sistem olarak tescillenebilmiştir. Fakat, tam da sistemin toplumun geniş kesimi için yararlı ve uygulanan iktisat politikaları yoluyla da her zaman istikrarlı olarak varlığını sürdürebileceği ilan edilmişken, 1970'lerde yaşanan yapısal kriz Neo-Klasik Sentez'in çökmesine neden olmuştur.

Neo-klasik sentez etrafında oluşan oydaşmanın yıkılmasına neden olan kriz, yapısal bir sorun olmaktan öte, yanlış iktisat politikalarının kullanımının sonucu olarak görülmüştür. Tarihsel bir bakış açısına sahip olmayan ana akım iktisat, söz konusu "yanlış", "eksik" veya "hatalı" politikaların neden uygulanmış olduğu konusunda bir sorgulamaya gitmemiştir. Bunun ötesinde, ana akım iktisatçılar hem pratik yönden hem de kuramsal yönden eksik buldukları Neo-Klasik Sentez'in yerine rasyonel beklentilere dayalı yeni bir anlayışı ikame etmişlerdir.

Ana akım iktisat yazınında 1970-1990 arasındaki dönemde önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar yukarıda da belirtildiği gibi 1990'ların sonunda Yeni Neo-Klasik Sentez olarak ifade edilen yeni oydaşmanın oluşmasına yol açmıştır. Yeni Neo-Klasik Sentez eskisi gibi kapitalist bir ekonominin rasyonel iktisadi eyleyicilerin optimal kararları sonucu sürekli dengede olduğunu ileri sürmektedir. Bağımsız bir merkez bankası ve enflasyon hedeflemesine dayanan politika çıkarsamasıyla da milli gelirdeki dalgalanmaların en aza indirgenebileceği iddia edilmiştir. Günümüzde yaşanmakta olan kriz ise Yeni Neo-Klasik Sentez'e olan güveni yıpratmış ve iktisatçılar arasında teorik tartışmaları yeniden canlandırmıştır.

Kaynakça

- Akyüz, Yılmaz (1980), Sermaye, Bölüşüm, Büyüme, (Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No.453).
- Allsopp, Christopher ve David Vines (2000), "The Assessment: Macroeconomic Policy", *Oxford Review of Economic Policy*, 16 (4): 1-32.
- Arestis, Philip (2009), "New Consensus Macroeconomics: A Critical Appraisal", *The Levy Economics Institute Working Paper*, No: 564.
- Arestis, Philip ve Malcolm Sawyer (2003), "On The Effectiveness of Monetary Policy And Fiscal Policy," *The Levy Economics Institute Working Paper*, No. 369, <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp369.pdf>.
- Arestis, Philip ve Malcolm Sawyer (2006), "Interest Rates and The Real Economy", Gnos, Claude ve Louis-Philippe Rochon (eds.), *Post Keynesian Principles of Economic Policy* (Northampton:Edward-Elgar Publishing).
- Arestis, Philip ve Malcolm Sawyer (2008), "A Critical Reconsideration of the Foundations of Monetary Policy In The New Consensus Macroeconomics Framework", *Cambridge Journal of Economics*, 32 (5): 761-779.
- Arın, Tülay (1987), "Genel Teori'nin Ellinci Yılında Keynesçilik", *İktisat Dergisi*, 268: 3-12.
- Backhouse, Roger E. (2008), "Keynesçi Devrim", Backhouse, Roger E. Ve Bradley W. Bateman (eds), Keynes (Ankara:Dost kitapevi): 28-45.

- Beaud, Michel ve Gilles Dostaler (1995), *Economic Thought Since Keynes: A History and Dictionary of Major Economists*, (Northampton:Edward-Elgar Publishing).
- Blanchard, Oliver (2000), "What Do We Know About Macroeconomics that Fisher and Wicksell Did Not?", *The Quarterly Journal of Economics*, 115 (4): 1375-1409.
- Blanchard, Oliver (2008a), "Neoclassical Synthesis" *The New Palgrave Dictionary of Economics*, Second Edition, Durlauf, Steven N. ve Lawrence E. Blume (eds.), Palgrave Macmillan, The New Palgrave Dictionary of Economics Online. Palgrave Macmillan. 16 January 2009.
- Blanchard, Oliver (2008b), "The State of Macro", *NBER Working Paper*, No:14259.
- Calvo, Guillermo A. (1983), "Staggered Prices in a Utility-Maximizing Framework", *Journal of Monetary Economics*, 12 (3): 383-398.
- Carlin, Wendy ve David Soskice (2006), *Macroeconomics: Imperfections, Institutions, And Policies*, (Oxford: Oxford University Press).
- Cho , Seonghoon ve Antonio Moreno (2006), "A Small-Sample Study of the New-Keynesian Macro Model", *Journal of Money, Credit, and Banking*, 38 (6): 1461-1481.
- Clarida, Ricard, Jordi Gali ve Mark Gertler (2000), "Monetary Policy Rules and Macroeconomic Stability: Evidence and Some Theory", *The Quarterly Journal of Economics*, 115 (11): 147-180.
- Dixon, David H. (2008), "New Keynesian Macroeconomics", *The New Palgrave Dictionary of Economics*, Second Edition, Durlauf, Steven N. Lawrence E. Blume (eds.), Palgrave Macmillan, The New Palgrave Dictionary of Economics Online. Palgrave Macmillan. 16 January 2009.
- Dönmez, Ferda (2008), "Keynes ve Keynesçilik", Başkaya, Fikret ve Aydın Ördek (der.), *Ekonomik Kurumlar ve Kavramlar Sözlüğü: Eleştirel Bir Giriş* (Ankara:Özgür Üniversite Yayınları): 675-684.
- Dullien, Sebastian (2009), "The New Consensus from a Traditional Keynesian and Post-Keynesian Perspective: A Worthwhile Foundation for Rresearch or just a Waste of Time?", *IMK Working Paper*, No: 12/2009, http://www.boeckler.de/pdf/p_imk_wp_12_2009.pdf.
- Friedman, Milton (1968), "The Role of Monetary Policy", *The American Economic Review*, 58 (1): 1-17.
- Friedman, Milton (1970), "A Theoretical Framework for Monetary Analysis", *Journal of Political Economy*, 78 (2): 193-238.
- Friedman, Milton (1976), "Comment on Tobin and Builter", Stein, Jerome L. (eds.) *Monetarism* (Amsterdam: North-Holland Publishing).
- Gali, Jordi (2002), "New Perspectives on Monetary Policy, Inflation, and The Business Cycle", *NBER Working Papers*, No: 8767.

- Gali, Jordi ve Mark Gertler (2007), "Macroeconomic Modeling for Monetary Policy Evaluation", *Journal of Economic Perspectives*, 21 (4): 25-45.
- Gerrard, Bill (1996), "Competing Schools of Thought in Macroeconomics-An Ever-Emerging Consensus?", *Journal of Economic Studies*, 23 (1): 53-69.
- Goodfriend, Marvin (2007), "How the World Achieved Consensus on Monetary Policy," *Journal of Economic Perspectives*, 21 (4): 47-68.
- Goodfriend, Marvin ve Robert G. King (1997), "The New Neoclassical Synthesis and the Role of Monetary Policy", *Federal Reserve Bank of Richmond Working Paper*, No:98-05 http://www.richmondfed.org/publications/research/working_papers/1998/pdf/wp98-5.pdf (15.01.2009).
- Gordon, Robert J. (1981), "Output Fluctuations and Gradual Price Adjustment", *Journal of Economic Literature*, 19 (2): 493-530.
- Gordon, Robert J. (1990), "What Is New Keynesian Economics", *Journal of Economic Literature*, 28 (3): 1115-1171.
- Greenwald, Bruce C. ve Joseph E. Stiglitz (1988), "Keynesian, New Keynesian and New Classical Economics", *Oxford Economic Papers*, 39 (1): 119-133.
- Hicks, John R. (1937), "Mr. Keynes and the "Classics": A Suggested Interpretation", *Econometrica*, 5 (2): 147-159.
- Hodgson, Geoffrey M. (2009), "The Great Crash of 2008 and the Reform of Economics", *Cambridge Journal of Economics*, 33 (6): 1205-1221.
- Hunt, E.K (2005), *İktisadi Düşünceler Tarihi* (Ankara: Dost Yayınları) (Çev.: Müfit Günay).
- Johnson, Harry G. (1962), "Monetary Policy and Theory", *The American Economic Review*, 52 (3): 335-384.
- Johnson, Harry G. (1964). *Money, Trade and Economic Growth* (London: Allen and Unwin): 107-125.
- Keynes, John M. (1967), *The General Theory of Employment, Interest and Money* (London: Palgrave Macmillan).
- Köymen, Oya (2007), *Sermaye Birikirken: Osmanlı, Türkiye, Dünya* (İstanbul: Yordam Yayınevi).
- Laidler, David (1997), "The New-Classical Contribution to Macroeconomics", Snowdon, Brian ve Howard R. Vane (eds.), *A Macroeconomic Reader* (London: Roudledge): 334-358.
- Laidler, David (2008), "Keynes ve Modern Makro-Ekonominin Doğuşu", Backhouse, Roger, E. ve Bradley W. Bateman (eds.), *Keynes* (Ankara: Dost Kitabevi): 46-63.
- Lapavitsas, Costas (2007), "Neoliberal Dönemde Anayolcu İktisat", Saad-Filho, Alfredo ve Deborah Johnston (eds.), *Neoliberalizm: Muhafif Bir Seçki* (İstanbul: Yordam Kitap): 59-75.

- Lavoie, Marc (2006), "Post Keynesian Amendment to the New Consensus on Monetary Policy", *Metroeconomica*, 57 (2): 165-192.
- Lawson, Tony (2009), "The Current Economic Crisis: Its Nature and the Course of Academic Economics", *Cambridge Journal of Economics*, 33 (4): 759-777.
- Leijonhufvud, Axel (1967), *On Keynesian Economics and the Economics of Keynes: A Study in Monetary Theory* (New York: Oxford University Press).
- Lucas, Robert E. (2003), "Macroeconomic Priorities", *The American Economic Review*, 94 (1): 1-14.
- Magdoff, Harry ve Paul M. Sweezy (1983), "Amerikan Kapitalizminin Derinleşen Krizi", Sağlam, Dündar ve M. Kemal Çakman (der.), *Dünya Ekonomisinde Bunalım* (İstanbul: Ar Basım Yayım).
- Mankiw, N. Gregory (1990), "A Quick Refresher Course in Macroeconomics", *Journal of Economic Literature*, 28: 1645-1660.
- Mankiw, N. Gregory (1991), "The Reincarnation of Keynesian Economics", *NBER Working Paper Series*, No: 3885.
- Mayer, Thomas ve Steven M. Sheffrin (eds.) (1995), *Fiscal and Monetary Policy, I, II* (England: Edward Elgar Publishing).
- Modigliani, Franco (1944), "Liquidity Preference and the Theory of Interest and Money", *Econometrica*, 12 (1): 45-88.
- Palacio-Vera, Alfonso (2005), "The 'Modern' View of Macroeconomics: Some Critical Reflections", *Cambridge Journal of Economics*, 29 (5): 747-767.
- Patinkin, Don (1948), "Price Flexibility and Full Employment", *The American Economic Review*, 38 (4): 543-564.
- Patinkin, Don (1965), *Money Interest and Prices*, (Harper; Singapore).
- Phelps, Edmund S. (1967), "Phillips Curves, Expectations of Inflation and Optimal Unemployment Over Time", *Economica*, 34 (135): 254-281.
- Samuelson, Paul A. (1967), *Economics : An Introductory Analysis* (New York : McGraw-Hill).
- Samuelson, Paul A. ve Robert M. Solow (1960), "The Problem of Achieving and Maintaining a Stable Price Level: Analytical Aspects of Anti-inflation Policy", *The American Economic Review*, 50 (2): 177-194.
- Sargent, Thomas J. ve Neil Wallace.(1975), " "Rational" Expectations, the Optimal Monetary Instrument, and the Optimal Money Supply Rule", *Journal of Political Economy*, 83 (2): 241-254.
- Sawyer, Malcolm (2006), "*Neither new nor Keynesian: A Critique of the new Keynesian programme*", Türk Sosyal Bilimler Derneği, "Genel Teori'den 70 Yıl Sonra" Toplantısı, 1-2 Aralık 2006, Ankara.

- Screpanti, Ernesto ve Stefano Zamagni (1995), *An Outline of the History of Economic Thought* (New York: Oxford University Press).
- Snowdon, Brian, Howard Vane ve Peter Wynarczyk (1995), *A Modern Guide to Macroeconomics: An Introduction to Competing Schools of Thought* (UK: Edward Elgar Publishing).
- Taylor, John B. (1999), "Staggered Price and Wage Setting in Macroeconomics", Taylor, John B. ve Michael Woodford (eds.), *Handbook of Macroeconomics* (USA: Elsevier).
- Tobin, James (1980), "Stabilization Policy Ten Years After", *Brookings Papers on Economic Activity*, 1980 (1): 19-89.
- Yıldırım, Erhan (1999), *Çevrim Kuramları*, Çukurova Üniversitesi, Araştırma Projesi, No: İ.İ.B.F. 96 (Adana).
- Woodford, Michael (1999), "Revolution and Evolution in Twentieth-Century Macroeconomics", <http://www.columbia.edu/~mw2230/macro20c.pdf> (09.02.2009).

Ek 1

Mr. Keynes and The "Classics": A Suggested Interpretation, J.R. Hicks (1937)

$$M=kY, \quad I_x=C(i), \quad I_x=S(i,Y) \quad (\text{Ek 1,1})$$

$$M=L(i), \quad I_x=C(i), \quad I_x=S(Y) \quad (\text{Ek 1,2})$$

$$M=L(Y,i), \quad I_x=I(Y,i), \quad I_x=S(Y,i) \quad (\text{Ek 1,3})$$

Burada, M, para talebi, C, tüketim, Y, gelir, I_x , yatırım talebi ya da sermaye talebi ve S'de tasarrufları temsil etmektedir. Yukarıda ifade edilen denklem setlerinin her birinde birinci denklem para talebini, ikinci denklem sermaye için talep denklemi ya da yatırım denklemi ve son olarak üçüncüsü yatırım tasarruf eşitliğini göstermektedir. Denklemler sırasıyla Klasik İktisadi, Keynes'in Genel Teorisini ve Genelleştirilmiş Genel Teoriyi göstermektedir. Hicks(1937)'e göre Keynes'in yaklaşımı Klasik iktisattan iki noktada farklılaşır. Bir yandan para talebi faiz oranına bağlıdır (Likidite Tercihi) ve diğer yandan faizin, tasarruflar üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.

Liquidity Preference and the Theory of Interest and Money, F. Modigliani (1944)

$$\begin{aligned}
M &= L(r, Y) && \text{(Ek 1.4)} \\
I &= I(r, Y) && \text{(Ek 1.5)} \\
S &= S(r, Y) && \text{(Ek 1.6)} \\
S &= I && \text{(Ek 1.7)} \\
Y &= PX && \text{(Ek 1.8)} \\
X &= X(N) && \text{(Ek 1.9)} \\
W &= X'(N)P && \text{(Ek 1.10)}
\end{aligned}$$

Yukarıda ifade edilen denklemlerde yer alan değişkenlerin tanımları şöyledir: Y; nominal gelir, M; para miktarı, r; faiz oranı, S ve I sırasıyla tasarruf ve yatırım, P; fiyat düzeyi, N; toplam istihdam, W; parasal ücret oranı, X; fiziksel çıktı endeksidir. Bu sistem içerisinde 8 bilinmeyen değişkene karşılık 7 denklem bulunmaktadır; ücret oranıyla işgücü arzı arasındaki ilişkiyi gösteren denklem tanımlanmadan sistem çözülemez. Fakat bu denklem aynı zamanda Keynesyen ve Klasik İktisat sistemlerinde farklı bir biçim alacaktır. Klasik İktisatta işgücü arzının reel ücret oranına bağlı olduğu varsayılmaktadır. Klasik iktisat varsayımları altında eksik kalan son denklem şu şekilde ifade edilebilir;

$$N = F(W/P) \quad \text{yada} \quad W = \beta F^{-1}(N)P \quad \text{(Ek 1.11)}$$

Keynesyen sistemde işgücü arz eğrisiyle ilgi varsayımlar farklılaşmaktadır. Keynesyen İktisat sisteminde işgücü arzının (Ek 1.11)'de belirtilen sınırlar içerisinde, tarihsel olarak belirlenmiş ücret oranında (w_0 gibi) tam esnek olduğu varsayılmaktadır. Denklem (Ek 1.11)'de her W ve P değeri için, N piyasada gözlenebilen maksimum işgücü miktarını vermektedir. İşgücü talebi bu düzeyin altına indiğinde, ücret oranı w_0 'da sabit kalacaktır. Bu ücret düzeyinde çalışmak isteyen herkesin is bulabildiği noktadan sonra ücretler yukarı doğru esnek olacaktır. Modigliani (1944) Keynesyen İktisat sisteminde eksik kalan son denklemi, (Ek 1.11)'e referansla şu şekilde yazmıştır;

$$W = \alpha w_0 + \beta F^{-1}(N)P \quad \text{(Ek 1.11a)}$$

Burada α ve β , N, W ve P'nin fonksiyonudurlar ve aşağıdaki özelliklerle karakterize edilmişlerdir;

$$\begin{aligned}
N \leq N_0 &\text{ için } \alpha = 1, && \beta = 0 \\
N > N_0 &\text{ için } \alpha = 0, && \beta = 1
\end{aligned}$$

Burada N_0 tam istihdam düzeyidir. Bu eşitsizliklere ve denklemlere göre, eksik istihdam durumunda ($N \leq N_0$), ücret oranı sistemin bir değişkeni değil, sistemin iktisat politikası veya tarihsel süreçte belirlenen bir verisidir. w_0 ücret oranında tam istihdama ulaşıldıktan sonra işgücü arzı tam esnek hale gelecektir; W sistem tarafından belirlenen bir değişken haline gelecektir.

Ek 2

Standart bir 3 denklemlilik Yeni Neo-Klasik Sentez modeli;

$$\pi_t = \delta E_t \pi_{t+1} + (1 - \delta) \pi_{t-1} + \lambda y_t + \varepsilon_{AS,t} \quad (\text{Ek 2.1})$$

$$y_t = \mu E_t y_{t+1} + (1 - \mu) y_{t-1} - \phi(r_t - E_t \pi_{t+1}) + \varepsilon_{IS,t} \quad (\text{Ek 2.2})$$

$$r_t = \alpha_{MP} + \rho r_{t-1} + (1 - \rho) [\beta E_t \pi_{t+1} + \gamma y_t] + \varepsilon_{MP,t} \quad (\text{Ek 2.3})$$

Denklemler, sırasıyla, toplam arz (Phillips) denklemi, toplam talep (IS) denklemi ve parasal politika kuralını göstermektedir. Buradaki Denklemler Cho ve Moreno'dan (2006) alınmıştır. Burada π cari dönem enflasyon oranı, γ üretim açığı, λ , Philips eğrisi

parametresidir. $\varepsilon_{AS,t}$, $\varepsilon_{IS,t}$ ve $\varepsilon_{MP,t}$ sırasıyla toplam arz, toplam talep ve parasal politika şoklarını temsil etmektedirler. Parasal politika kuralını ifade eden denklem (Ek 2.3)'te geçmiş değerlerin bir ağırlık taşıması, cari faiz oranının hedeflenen düzeye aniden değil, aşamalı olarak ulaştığını; bir anlamda merkez bankasının faiz oranındaki değişimleri yumuşattığını ifade etmektedir (Clarida v.d., 2000). Denklemdeki ρ katsayısı faiz oranındaki değişimin yumuşatılma (smoothing) derecesini vermektedir. Enflasyon ya da toplam arz denklemi Calvo (1983)'te geliştirilen yaklaşıma dayanmaktadır. Phillips Eğrisi'nde enflasyon, geçmiş ve beklenen enflasyonun bir birleşimi olarak ifade edilmiştir. IS ya da toplam talep denklemi ekonomik eyleyicilerin dönemler arası optimizasyon kararlarından türetilmektedir. Modelin son denklemi parasal politika kuralıdır. Parasal politika kuralı genellikle Taylor kuralı çerçevesinde ele alınır.